

NOG IETS

OVER HET

HUNEBED TE RIJS, IN GAASTERLAND,

(zie *De vrije Fries*, deel V, blz. 338 en volgg.)

DOOR

Dr. L. J. F. JANSSEN.

Toen de ontdekking en zamenstelling van dit merkwaardig gedenkstuk door mij beschreven werden, zijn er een paar bijzonderheden onvermeld gebleven, die tot dit onderwerp naauwe betrekking hebben en belangrijk genoeg zijn om mede voor de vergetelheid bewaard te worden; weshalve ik mij veroorloof daarvoor eene plaats te vragen in het zelfde tijdschrift waarin de vroegere mededeeling is opgenomen. Zij zijn deels vervat in eenen brief van den eigenaar van het bosch waarin gemeld Hunebed gevonden is, Jhr. G. R. G. van Swinderen te Rijs, gedagteekend Rijs den 12 Maart 1849, en strekkende ten geleide van de vier in dat Hunebed gevonden vuursteen wiggen, door hem aan het Friesch Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde ten geschenke aangeboden (1); deels in eene beantwoording van vragen, hem door eene Commissie uit de tweede afdeeling

(1) Zie *De vrije Fries*, deel V, blz. 344.

der werkende leden van het Friesch Genootschap betrekkelijk die ontdekking, voorgesteld (den 8 April 1849); welke beide stukken bij voormeld Genootschap berusten en mij door het bestuur ter inzage verstrekt zijn. Ik acht het te meer eenen aangenamen pligt hiervan openlijk mededeeling te doen, omdat daaruit ten duidelijkste blijkt, dat **Jhr.** van Swinderen geheel buiten weten en willen van dit merkwaardige overblijfsel der vaderlandsche oudheid door vernieling is beroofd geworden, en hij getoond heeft er den meesten prijs op te stellen, door van het ontdekte voor de wetenschap te doen bewaren wat mogelijk was; zoodat de vrienden der vaderlandsche oudheden hem daarvoor dank schuldig zijn.

Eene eerste bijzonderheid is, dat gemeld Hunebed ontdekt, ontbloot, uit elkander genomen en door de werklieden verwoest geworden is op een tijdstip, dat **Jhr.** van Swinderen in Holland afwezig was, en hij eerst bij zijne terugkomst van die zaak onderrigt werd, zoodat hem toen niets anders overbleef, dan de verwoesting te betreuren, en, zoo veel mogelijk, op de ontdekkingsplaats nog eenige berigten dien aangaande in te winnen, welke hij in voormelde stukken aan het Friesch Genootschap heeft medegedeeld.

Eene tweede bijzonderheid is, dat, volgens hem gegeven inlichtingen, een der steenen van de zijwanden des Hunebeds sporen gedragen heeft, dat er eertijds „een vuur tegen gestookt was, terwijl men bij denzelfden nog eenige houtskolen gevonden had.”

Eene derde bijzonderheid is, dat het Hunebed aan de westzijde open geweest was, terwijl zich alleen aan de oostzijde een groote sluitsteen bevonden had, die, naar gissing, meer dan een last zwaar zou geweest zijn.

Wanneer niet de overige, in voormelde stukken vervatte, bijzonderheden uitvoeriger vermeld waren in de door

mij gegeven beschrijving, zou ik ook die der mededeeling waardig achten; nu zal het voldoende zijn aan te stippen, dat zij in het algemeen met het door mij medegedeelde overeenkomen.

De opgave, dat een der hunebedsteen en sporen van aanbranding vertoond heeft, kan tot eenige meerdere bevestiging strekken van het gevoelen, dat het gedenkstuk een graf geweest is; en wanneer het door den heer van Swinderen ingewonnen bericht juist is, *dat zich aan het westeinde der steenkamer geen sluitsteen* bevonden heeft, en men daarbij in aanmerking neemt, dat die kamer ook van boven *niet* van *groot*e deksteen en (gelijk doorgaans bij de Drentsche Hunebedden het geval is) voorzien geweest is, maar daarentegen met eene menigte kleine granietstukken en keijen opgevuld was, dan is de oorzaak hiervan wel niet aan eene vroegere vernieling dier steenkamer toe te schrijven. (waartegen de ongeschonden toestand des heuvels, toen men de ontdekking deed, pleiten zou), maar aan de oorspronkelijke, eigenaardige zamenstelling; eene zamenstelling, afwijkende van die der gewone Hunebedden, en waardoor dit graf eene soort van overgangsvorm vertoont tot die grafheuvelen, waarin de urnen plegen gevonden te worden, enkel met kleine keisteen en overdekt of daardoor ingesloten. De reden voor die afwijking bij ons Rijster Hunebed schijnt alleen gezocht te moeten worden in gebrek aan een genoegzaam aantal *groot*e steenen; en hieruit mag worden afgeleid, dat men zich ook reeds in de vóórhistorische, zoogenaamde steenperiode, bij het bouwen der graven naar de voorhanden zijnde materialen heeft weten te schikken.

Leyden, den 9 Augustus 1850.

